

Museu d'Història de Catalunya, els primers deu anys (1996-2006)

1. Vista aèria del Palau de Mar, seu del Museu d'Història de Catalunya. Fotografia: Taller de Fotografia de Alta Definición

Han pasado más de diez años desde la inauguración del Museu d'Història de Catalunya. La nueva institución nacía con los objetivos de conservar, de exponer y de difundir la historia de Catalunya como patrimonio colectivo, y a la vez como elemento de identificación y de cohesión de los ciudadanos de Catalunya con la historia del país. No hay duda de que la apertura del nuevo museo marcaba un hito en la historia de la recuperación moderna de la cultura catalana después del terrible paréntesis en el desarrollo democrático que significó, en todos los aspectos, la dictadura franquista. El siguiente artículo hace balance de la actividad llevada a cabo por el museo durante sus diez primeros años de vida y de la vigencia de sus planteamientos fundacionales con relación al panorama museístico de Catalunya.

Over ten years have passed since the inauguration of the Museum of the History of Catalonia (Museu d'Història de Catalunya). The founding objectives of this new institution were to preserve, exhibit and make known the history of Catalonia as a collective heritage, as well as an element in the identification and cohesion of citizens of Catalonia with their country's history. There is no doubt that the opening of this new museum marked a milestone in the history of the modern recovery of

Han passat més de deu anys des de la inauguració del Museu d'Història de Catalunya, el dijous 29 de febrer de 1996. La nova institució naixia amb els objectius, ben definits en el decret fundacional 47/1996 de 6 de febrer, de conservar, d'exposar i de difondre la història de Catalunya com a patrimoni col·lectiu i alhora com a element d'identificació i de cohesió dels ciutadans de Catalunya amb la història del país. No hi ha dubte que l'obertura del nou museu marcava una fita en la història de la recuperació moderna de la cultura catalana després del terrible parèntesi en el desenvolupament democràtic que va significar, en tots els aspectes, la dictadura franquista.

La gestació i la posada en marxa del nou equipament no fou aliena a un intens debat polític i social en el si de la societat catalana. L'endemà de l'acord del Consell Executiu del Govern català, presidit per Jordi Pujol, del 28 de juny de 1993 i la creació del Comissariat del Museu d'Història de Catalunya, confiat a la pedagoga Carme-Laura Gil, el projecte havia despertat tota mena de reserves. Al Parlament de Catalunya els diferents partits polítics mostraren inquietud sobre un nou equipament dedicat exclusivament a la història de Catalunya. Calia denominar el nou equipament amb el nom de museu o amb els de exposició o col·lecció? Quins serien els seus fons? Què calia fer per garantir la pluralitat ideològica del seu contingut? Qui n'hauria de ser el director? L'entrada en funcionament del Museu ben aviat començaria a donar resposta a aquests interrogants, tot i que el fet de ser inaugurat pocs dies abans de la celebració d'unes elec-

Catalan culture, after the terrible parenthesis in democratic development in all its aspects of Franco's dictatorship. The following article assesses the activity undertaken by the museum in its first 10 years of life, and the continuing relevance of its founding proposals in relation to Catalonia's museum scenario.

cions autonòmiques no va contribuir a la seva normalització. El cert és, però, que la problemàtica de les primeres passes del Museu d'Història de Catalunya li ha provocat un cert estigma que ni el pas dels anys ni una trajectòria museogràfica envejable no han aconseguit desdibuixar en determinats mitjans socials i periodístics.

Un dels principals reptes que presentava la nova institució era el fet que tota presentació d'un fet històric implica necessàriament una interpretació. Algunes veus titllaren el nou museu, fins i tot abans de la seva obertura al públic, d'oferir una visió poc plural de la història de Catalunya, «nacionalista», s'ha dit en més d'una ocasió. Per evitar que fos així, en el moment que els arquitectes Josep Benedito i Agustí Mateos treballaven en la remodelació dels vells Magatzems del Comerç, rebatejats amb el nom de Palau de Mar, per adequar-los a la seva nova funció museística, un equip interdisciplinari integrat per historiadors i pedagogs coordinat per Francesc-Xavier Hernández amb l'assessorament d'Agustí Alcoberro, Àngels Solé i Marina Miquel va establir el guió històric de l'exposició permanent, així com les recerques d'objectes i documents destinats a il·lustrar-lo mitjançant peces històriques originals, recreacions escenogràfiques i diversos recursos complementaris. En el procés de col·laboració i d'assessorament del guió històric hi van participar, entre d'altres, prestigiosos professionals vinculats a tota mena d'escoles historiogràfiques, com ara Josep Fontana, Josep Termes, Albert Balcells, Josep Guitart, Josep M.

Salrach, Joan Santacana, Pelai Pagès, Josep M. Solé i Sabaté nomenat posteriorment primer director del Museu, Núria Sales, Eva Serra, Miquel Barceló, Josep M. Figueres, Josep M. Galofré, Borja de Riquer, Ricardo García Cárcel, Jaume Sobrequès i Callicó, Josep M. Ainaud, Joan B. Culla, Emili Giralt, Oriol Vergés, Cristòfol Trepà, Víctor Revilla, Jordi Balló, Pere Lluís Cano, Anna Duran i Josep M. Fullola.

2. Castell de Miravet. Fotografia: MHC/ Pepo Segura

3. Sant Pere de Rodes. Fotografia: MHC/ Pepo Segura

En el cas del Museu d'Història de Catalunya, la interpretació sobre la trajectòria històrica del país, efectivament, ha existit i s'ha materialitzat d'una manera nítida al llarg de tot aquest temps: la voluntat d'aplegar les diferents sensibilitats ideològiques, socials i culturals en una institució pública al servei de la societat catalana.

UN MUSEU POPULAR I RIGORÓS

No hi ha dubte que el Museu d'Història de Catalunya és un museu singular que va omplir un buit injustificat que tenia Catalunya com a país: una institució dedicada exclusivament a la història dels milers d'anys d'història de les terres que avui conformen Catalunya. El Museu ofereix en els seus 4.000 m² d'exposició permanent una visió total de la història de Catalunya. Existeixen un bon nombre de museus d'història, arreu de Catalunya, però cap amb l'ambiciosa visió de conjunt que ofereix el del barri de la Barceloneta de la capital catalana.

4. Exposició *Batecs de la Memòria*. Fotografia: MHC/ Pepo Segura
5. Exposició *Càtars i Trobadors*. Fotografia: Museu d'Història de Catalunya

Aquest fet li ha garantit al llarg dels seus primers deu anys d'existència una posició de referència dins del panorama museístic català. La primera d'elles és l'estreta relació establerta amb els centres educatius de tot el país. La funció educativa del Museu és avui un dels atractius més preuats d'aquest equipament cultural amb vocació nacional. Per a infants i adolescents, el Museu tant la seva exposició permanent com les seves sales d'exposicions temporals s'ha convertit en un espai d'aprenentatge habitual al llarg del curs escolar. La seva oferta d'activitats educatives està adreçada a tots els trams del sistema educatiu, des de l'educació infantil fins a la postobligatòria, sense oblidar els cicles de formació d'adults i l'educació especial. I, de la mà de les activitats extraescolars, adreçades a tots els públics, i especialment a les famílies, el Museu també ha esdevingut un espai habitual d'activitats culturals i lúdiques de tota mena. Al Museu d'Història de Catalunya es produeix un fet excepcional: molt sovint són els joves que ja l'han visitat amb l'escola els que porten al museu els seus pares i familiars per ensenyar-los-el. S'aconsegueix així una estimulant revalorització i preservació de la memòria col·lectiva del país d'una manera intergeneracional molt saludable. Aquest mateix esperit es troba ben present en una altra de les originals activitats que el Museu ha propiciat i que han tingut un èxit notable, tant de participació com de valoració, entre els seus participants: les sessions d'història viscuda. El Museu convida a participar en una mateixa activitat persones que han viscut personalment esdeveniments de la història del segle xx, com ara els anys de la Segona República, la Guerra Civil i també la dictadura franquista, a compartir les seves experiències amb els escolars, en unes sessions en què grans i petits, amb les seves explicacions i les seves preguntes, esdevenen protagonistes.

El Museu d'Història de Catalunya ha aconseguit crear una fórmula genuïna per convertir les seves sales no només en un espai capdavanter pel que fa a la programació d'exposicions temporals, sinó també en tot allò que té a veure amb l'estímul del coneixement històric, ja sigui des del punt de vista divulgador com de l'alta recerca.

La ubicació privilegiada del Museu al bell mig del renovat Port Vell de Barcelona li garanteix una centralitat i una accessibilitat al públic que ha estat molt efectiva. A més dels escolars i dels visitants catalans i espanyols, la bona situació del Museu dins del centre històric i monumental de la ciutat l'ha fet beneficiari de la visita de milers de turistes, que han tingut l'oportunitat d'aproximar-se a la rica història de Catalunya d'una manera còmoda i estimulante. Hi ha contribuït, també, el fet que des de l'any 2004 la retolació general del Museu, inclosa la seva exposició permanent, hagi estat traduïda al castellà i a l'anglès. Es dona resposta, d'aquesta manera, al mandat fundacional del Museu d'Història de Catalunya de difondre la història catalana com a patrimoni col·lectiu, no només

entre els que ja en tenen alguns coneixements sinó també entre aquells que la desconeixen completament.

6. Interior del Museu. Fotografia: Museu d'Història de Catalunya

Les xifres de visitants del Museu confirmen la bona recepció entre el públic de les seves propostes culturals. Durant els mesos de l'any 1996 en què el Museu va restar obert van visitar-lo més de 148.000 persones, majoritàriament durant les jornades inaugurals de portes obertes. Aquesta xifra ha anat augmentant progressivament. Durant els primers anys, cada any guanyava una mitjana d'uns 10.000 visitants. A partir de l'any 2000, sota la responsabilitat del nou director, l'historiador Jaume Sobrequés i Callicó, el nombre de visitants s'ha multiplicat considerablement com a resultat d'un ambiciós pla per situar el Museu en l'epicentre de la programació cultural de la capital catalana i estimular, de manera efectiva, l'interès dels ciutadans per la història del país. Entre les iniciatives engegades hi ha la diversificació de la programació d'exposicions temporals, l'augment del nombre d'activitats destinades a la comunitat educativa i en general a tots els públics, així com una major contribució del Museu a l'impuls de la recerca científica sobre la història de Catalunya. Si l'any 1999 havien visitat el Museu poc més de 160.000 visitants, dos anys després aquesta xifra pràcticament s'havia duplicat. L'any 2005, el primer en què el Museu ha gestionat íntegrament la xarxa de monuments arreu del territori, el nombre de visitants ha arribat a la xifra de 653.204.

El Museu es troba plenament integrat dins del circuit cultural i social català. És un dels principals escenaris de la realització d'actes culturals i socials de tota mena, que donen sentit a la institució cultural més enllà de la seva funció museística. El Museu també és el lloc principal escollit pel món editorial per presentar les últimes novetats sobre història de Catalunya.

En l'actualitat, hi ha un gran consens a l'hora de considerar el Museu d'Història de Catalunya com una eina d'innegable valor a favor de la revisió i la divulgació crítica i rigorosa de la història catalana. La participació d'historiadors de tota mena de tendències historiogràfiques en els comissariats de les exposicions i els comitès organitzadors de les principals convocatòries científiques celebrades en els últims anys n'ha estat una constant.

El Museu d'Història de Catalunya és un cas excepcional dins del panorama d'equipaments museístics del país per la seva capacitat demostrada per contribuir al foment de l'alta recerca. De manera regular des de l'any 2001, l'auditori del Museu ha estat, curs rere curs, l'escenari privilegiat d'algunes de les principals convocatòries acadèmiques de projecció internacional més rellevants sobre la història de Catalunya celebrades en els últims decennis. El Museu, en col·laboració amb els centres d'investigació

i els departaments universitaris de referència, ha organitzat una desena de trobades científiques en què s'han presentat les últimes recerques historiogràfiques sobre camps d'estudi tan diversos com ara el feudalisme, el monaquisme cistercenc, els vincles culturals occitano-catalans a l'edat mitjana, l'estudi de les institucions representatives i parlamentàries al llarg de la història, la Guerra de Successió, la Guerra del Francès o el món penitenciari durant la guerra civil i la dictadura franquista, entre altres.

LES EXPOSICIONS TEMPORALS, UNA APOSTA DE MODERNITAT

Allà on el Museu d'Història de Catalunya ha pogut desenvolupar a bastament un llenguatge museogràfic propi, caracteritzat per la modernitat i la innovació, ha estat en la programació de les exposicions temporals. En aquests deu anys, les sales del Museu han acollit més d'una vuitantena de mostres, de les quals a l'entorn d'un 90% han estat de producció pròpia.

A diferència de les dues plantes que ocupa l'exposició permanent produïda prèviament a la inauguració del Museu, la resta de sales del Palau de Mar han esdevingut un valuós espai per a l'experimentació de noves propostes museogràfiques. En un bon nombre d'ocasions, l'ús de les noves tecnologies hi ha jugat un paper determinant. Aquest ha estat el cas, per exemple, de les exposicions que ha donat forma al cicle «Cròniques per a un mil·lenni». En d'altres, ha estat la capacitat de crear noves atmosferes el que ha donat a l'exposició un valor afegit d'una formidable efectivitat. Així fou en el cas de l'exposició *Les presons de Franco* (2003-2004), una mostra de gran format dedicada a una temàtica sense precedents en la història dels museus de tot Espanya. La seva organització és il·lustrativa d'una nova concepció de fer exposicions a la qual ha contribuït de manera clara el Museu d'Història de Catalunya. Els continguts de l'exposició s'havien elaborat amb el resultat de les aportacions més innovadores de la recerca historiogràfica sobre el món penitenciari durant la dictadura franquista. Els últims dies d'octubre de l'any 2002, la seu del Palau de Mar era escenari del congrés científic «Els camps de concentració i el món penitenciari a Espanya durant la guerra civil i el franquisme», organitzat pel mateix Museu amb la col·laboració del Centre d'Estudis sobre les Èpoques Franquista i Democràtica de la Universitat Autònoma de Barcelona i d'altres institucions de referència. La convocatòria portà al Museu la insòlita xifra de tres-cents participants en una activitat acadèmica i deixà com a llegat diverses publicacions que ja han esdevingut títols de capçalera en la matèria, com ara les actes del congrés i una voluminosa publicació, *Una inmensa prisión. Los campos de concentración y las prisiones durante la Guerra Civil y el franquismo*, coeditada pel Museu i l'editorial Crítica. Amb *Les presons de Franco* el Museu acomplia la missió que té encomanada d'estimular el coneixement i la difusió de la història de Catalunya, esdevenint un mitjà efectiu de transferència de la producció de coneixement per a l'alta recerca històrica i per a un ampli públic. L'exposició va

ser guardonada amb el Premi Nacional de Cultura 2004, atorgat per la Generalitat de Catalunya, i en l'actualitat en pot ser consultada una versió en línia a través del web www.mhcat.net.

En aquest primer decenni d'existència, el Museu ha consagrat la història contemporània els grans esdeveniments i els personatges públics més rellevants, però també les institucions i els fenòmens socials més característics com una de les temàtiques més habituals de la seva oferta museística. La preeminència de les exposicions sobre temàtiques antiga i medieval en les programacions dels museus d'art i història del nostre país és ben coneguda. El Museu d'Història de Catalunya ha capgirat aquesta situació pel que fa a la història. Paral·lelament, un altre equipament museístic de nova planta també ha consagrat museogràficament la contemporaneïtat, en aquest cas en la creació artística: el Museu d'Art Contemporani de Barcelona, que l'any 2006 també celebra el primer decenni d'història.

Si bé inicialment el Museu va estructurar la seva programació d'exposicions temporals en cinc grans cicles «La memòria contemporània», «Fets i anys», «Catalunyes», «Cròniques per a un mil·lenni» i «Espai Obert», el cert és que ben aviat la pluralitat i complexitat de les propostes presentades al Palau de Mar han fet superar els límits d'aquestes sèries inicials.

La programació, que sempre ha estat presidida pel principi de no concurrència amb d'altres museus, ha permès veure propostes de tota mena de formats, com ara les dedicades a la vida i l'obra de personatges de projecció política i cultural, com ara Valentí Almirall (2005), el Doctor Robert (2002), Ramon Casas (2006), la nissaga dels Rubió (2004), Lluís Companys (2000), Josep Irla (2001), Josep Tarradellas i el seu retorn a Catalunya (2002), Albert Pérez Baró (2002), Carles Fages de Climent (2003), Josep Maria Pérez Molinos (2006) i Luis Sánchez Poveda (2005), entre d'altres. Les institucions i moviments culturals i socials a les quals se'ls ha dedicat exposicions han estat, entre d'altres, el Liceu (1997, 2002), l'Ateneu Enciclopèdic Popular (2003), el moviment escolta (2003), els esbarts (2002), el concurs de piano Maria Canals (2004), l'associació d'accions culturals La Roda (2002), la Colla Vella dels Xiquets de Valls (2004) i l'editorial Barcino (2005).

Òbviament, al costat de la vida i l'obra de determinats personatges i de la tasca duta a terme per institucions socials i culturals de tota índole, mantenint-se vives en contextos polítics fortament anticatalanistes, el Museu ha dedicat exposicions als grans episodis de la història de Catalunya. S'hi han comptat els organitzats amb motiu de la commemoració d'un aniversari. Ha estat el cas de la desfeta colonial de 1898 (1998), el 70è i el 75è aniversari de la proclamació de la Segona República (2001, 2006), el 50è aniversari de les festes d'entronització a Montserrat de la imatge de la

7. Activitat castellera. Fotografia: Museu d'Història de Catalunya

Mare de Déu de 1447 (1997), el 20è aniversari de la Marxa de la Llibertat de 1776 (1996) i el 25è aniversari de la constitució moderna del Parlament de Catalunya (2005), entre d'altres.

L'aportació feta per diferents col·lectius culturals i religiosos a la personalitat històrica de Catalunya ha rebut al llarg d'aquests deu anys una atenció destacada, amb la producció de quatre exposicions de gran format dedicades a les relacions històriques entre l'Islam i Catalunya (1998), els monestirs catalans medievals (1999), la Catalunya jueva (2002) i els vincles passats i presents entre Catalunya i Occitània (2003).

El Museu d'Història de Catalunya ha estat i és, a més d'una eina al servei de la societat, receptiu a les propostes no només d'entitats d'arreu del país sinó també de tots els partits polítics catalans. Les sales del Museu han acollit mostres dedicades a la història de les pròpies formacions polítiques catalanes parlamentàries, com ara l'exposició sobre el Partit Socialista Unificat (1998), Convergència Democràtica (2000), Esquerra Republicana (2001), Unió Democràtica (2002) i el Partit dels Socialistes (2003), a excepció del Partit Popular de Catalunya que mai no ho ha demanat. També ha estat tractada la història de les organitzacions sindicals, amb exposicions sobre la Unió de Pagesos (1999) i Comissions Obreres (2001).

En la nòmina d'exposicions organitzades pel Museu en aquests deu anys hi trobem mostres dedicades a tot un seguit d'aspectes i episodis històrics que mai no havien estat presentats museogràficament, com ara l'exili de 1939 (2000), el retorn dels documents de la Generalitat a l'exili gràcies a

la participació del govern d'Euskadi (2002), les ja esmentades presons de Franco, el camp d'extermini nazi de Mauthausen (2000, 2002) i l'experiència dels Testimonis de Jehovà en els camps nazis (2003). D'altres exposicions s'han dedicat a la història urbana al llarg del segle XX de ciutats com ara Figueres (2000) i Sabadell (2002), i fins i tot a temàtiques del tot inèdites en els museus de casa nostra, com ara les mostres dedicades a la significació històrica i cultural del riu Ebre (1998) o als Pirineus com a vincle d'unió cultural de les diverses comunitats que els envolten (1999).

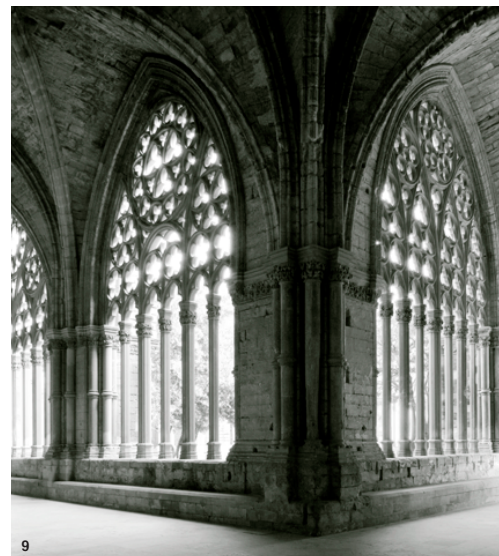
La figura del poeta andalús Blas Infante (2002) va ser objecte d'una exposició que també va ser presentada a la Fira d'Abril de Catalunya, iniciant així una acció estratègica que el Museu ha mantingut amb èxit en anys posteriors, amb mostres com ara la dedicada a mostrar la producció fotogràfica de Lucien Roisin Besnard (2003), Pilar Aymerich (2005), la relació de Salvador Dalí amb Federico García Lorca (2004) i els cartells de la Segona República (2006).

Així mateix el Museu ha acollit exposicions organitzades per altres institucions que han escollit la seu del Palau de Mar com la més idònia per a les seves propostes, com ara la dedicada a la història del periodisme per la Societat Estatal España Nuevo Milenio (2001); *Catalunya, tierra de acogida* (2003), organitzada pel Govern català; *L'esplendor de la Catalunya medieval* (2004), organitzada per l'Institut Europeu de la Mediterrània, el Museu Marítim i el Fòrum Universal de les Cultures – Barcelona 2004; així com dues exposicions dedicades a l'aprofundiment de la cultura catalana contemporània: una sobre el cançoner popular català (2005), organitzada pel Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, i una altra sobre la literatura catalana a les Illes Balears, coproduïda per l'Institut d'Estudis Balearics i la Institució de les Lletres Catalanes.

El Museu d'Història de Catalunya ha aconseguit en aquests deu primers anys consolidar la seva vocació fundacional com a institució dipositària de la memòria històrica catalana.

L'EXPOSICIÓ PERMANENT, EL REPTE DE L'ACTUALITZACIÓ

L'exposició permanent ha estat, d'ençà de l'obertura del Museu, un dels seus principals atractius, que ha complert una funció primordial al llarg de tot aquest temps. Després de deu anys de funcionament, tot i les millores materials introduïdes i la incorporació de peces originals que han reemplaçat algunes de les controvertides reproduccions amb les quals el Museu fou inaugurat, sembla ineludible la modernització integral de la seva museografia. Aquest projecte requerirà una dotació pressupostària substancial que permeti dur a terme aquesta actuació de gran abast en un temps raonable i amb els mitjans adequats.

8. Exposició Càtars i trobadors. Fotografia: Museu d'Història de Catalunya

9. Claustre de la Seu Vella de Lleida. Fotografia: MHC/ Pepo Segura

10

No és aquest un projecte nou per als responsables del Museu, que ja hi treballen des de fa uns anys. Per contribuir a la millora de l'exposició permanent, l'any 2000 es va crear una comissió d'experts per fer una lectura crítica dels seus continguts. La formaven els doctors Francesc Roca, Josep M. Torras i Ribé, Ernest Lluch assassinat el 21 de novembre del 2000, Anna Cabré, Joan B. Culla, Jordi Maluquer, Carme Molinero, Borja de Riquer, Àngels Torrents, Francesc Vilanova, Pere Ysàs i Josep Termes. Els seus informes ja han permès la introducció de millores parcials i han de contribuir a la seva futura actualització general.

El 6 de març del 2003 era el mateix director del Museu, Jaume Sobrequés, qui compareixia acompanyat pel seu equip directiu davant la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya per informar dels treballs previs del Pla de reforma de l'exposició del Museu, amb una recepció positiva per part de tots els grups polítics.

Al temps que es treballa en la seva modernització museogràfica i també conceptual en aquells aspectes en què els avenços de la historiografia han aportat una nova llum, un altre dels reptes de l'exposició permanent és l'ampliació del seu discurs històric més enllà de la instauració del govern català sorgit de les primeres eleccions autonòmiques constitucionals de 1980. Al llarg dels vint-i-cinc anys que han transcorregut des de llavors, la societat catalana ha experimentat una profunda transformació que s'ha materialitzat en tots els àmbits.

La reforma de l'estat actual de l'exposició permanent i la seva ampliació fins als esdeveniments més recents plantegen, en tot cas, una altra problemàtica: la manca d'espais per a futures ampliacions. Amb les plantes segona i tercera ocupades per l'exposició permanent, la primera destinada a temporals amb una part de la planta ocupada per les oficines i la planta baixa, el Museu necessita nous espais per continuar creixent en el futur. Una oportunitat per créixer es plantejarà, sens dubte, arran de l'anunci del trasllat de les dependències del Departament de Benestar i Família del Palau de Mar a la nova seu que s'hi construirà al solar de les antigues Cotxeres Borbó, al districte de Nou Barris. El veïnatge del Museu amb el Departament i la comunicació natural de les plantes del Palau de Mar representa una bona oportunitat per convertir l'històric edifici del port barceloní en un gran equipament cultural dedicat plenament a la memòria històrica catalana en tots els seus vessants.

UN MUSEU AMB VOCACIÓ NACIONAL

La vocació nacional del Museu d'Història de Catalunya és manifesta. La seva programació d'exposicions temporals sovint s'ha realitzat amb l'estreta participació d'institucions i museus d'arreu del país. Un repàs de les entitats coorganitzadores d'un bon nombre de les exposicions temporals

produïdes al llarg d'aquests deu anys il·lustra perfectament aquest fet.

Aquesta pluralitat també es troba present en el caràcter itinerant de diverses exposicions celebrades a la seu del Palau de Mar de Barcelona i que posteriorment han recorregut les viles i ciutats catalanes, així com, sovint, ciutats espanyoles i de l'estranger. La pluralitat de propostes de les exposicions i les activitats del Museu són un altre dels capítols en què es posa de manifest la vocació territorial catalana del Museu. Les seves propostes han defugit un cert centralisme barceloní, pràcticament inevitable en determinats casos, que sovint impera en les institucions culturals nacionals ubicades a la capital catalana.

L'horitzó del Museu és Catalunya i la seva història, i, tot i que en moltes ocasions la història de Catalunya és pràcticament indestruïble de la història de la seva capital, el Museu ha sabut trobar el seu punt d'equilibri. Durant molts anys la manca d'una institució de les característiques del Museu d'Història de Catalunya havia provocat que d'altres assumissin un valuós paper que, en sentit estricte, superava els seus objectius. Així fou el cas, durant decennis, del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, creat en plena postguerra l'any 1943 de la mà d'Agustí Duran i Sanpere, que amb la seva col·lecció permanent desmantellada a principi del decenni dels noranta i novament reiniciada en els últims temps oferia l'única visió de conjunt de la història de la capital catalana i per extensió de la pròpia història de Catalunya. Amb anterioritat a la creació del museu municipal barceloní, cal remuntar-se a iniciatives pioneres com ara la col·lecció històrica iniciada a mitjan segle XIX per l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, així com al projecte fallit, i pràcticament desconegut, de l'Ateneu Barcelonès de crear un museu de la civilització catalana en vistes de l'Exposició Internacional de 1888.

La presència del Museu en el territori és percebuda des de l'àmbit local i comarcal d'una manera evident. Així cal entendre la línia de col·laboració oberta amb nous museus projectats arreu del territori català amb els quals el Museu d'Història de Catalunya treballa estretament, com ara el Museu de la Història de la Immigració a Catalunya de Sant Adrià del Besòs, el Museu de l'Exili de la Jonquera, el Museu de la Terra Alta i el Memorial de la Batalla de l'Ebre de Gadesa, el Memorial de l'Exèrcit Popular de Pujalt, el Museu Etnogràfic de Ripoll, el Museu Comarcal del Maresme de Mataró, el Museu del Vent de l'Aldea o el Museu d'Història dels Jueus de Catalunya de Girona, entre d'altres.

Des de febrer de 2004, la vocació territorial del Museu d'Història de Catalunya s'ha vist notablement redimensionada arran de la vinculació de la xarxa de monuments públics de la Generalitat de Catalunya dins de la seva estructura orgànica de funcionament. Es tracta d'alguns dels monu-

ments i espais de memòria més emblemàtics per a la cultura del país, com ara els monestirs de Santes Creus i Sant Pere de Rodes, la capella reial de Santa Àgata de l'antic Palau Reial de Barcelona, la cartoixa d'Escaladei, la Seu Vella de Lleida, la canònica de Santa Maria de Vilabertran, el castell i la canònica de Sant Vicenç de Cardona, el castell monestir de Sant Miquel d'Escornalbou, el castell templer de Miravet, el convent de Sant Bartomeu de Bellpuig o les cases de Rafael Casanova, a Moià, i de Prat de la Riba, a Castellterçol.

La bona entesa entre el Museu i la xarxa d'equipaments museístics de temàtica històrica presents per tot el territori de Catalunya i la gestió de la xarxa de monuments públics el converteixen en la principal de les institucions culturals catalanes amb projecció territorial al país. Després de deu anys d'activitat, el Museu ha adquirit una valuosa experiència que haurà de ser de gran utilitat quan l'actual equipament es transformi, d'acord amb el que ja preveïa el Pacte del Tinell, en el nou Museu Nacional d'Història de Catalunya. Un dels reptes de Museu és, precisament, el reconeixement d'aquesta nova dimensió mitjançant una personalitat jurídica més potent que li permeti realitzar programes d'actuació cada vegada més ambiciosos i fer efectiva d'aquesta manera la seva missió fundacional, avui plenament vigent i de renovada necessitat, d'aprofundir i divulgar la història catalana com a patrimoni col·lectiu i alhora cohesionador de tota la ciutadania de Catalunya.

LES EXPOSICIONS TEMPORALS DEL MHC (1996-2006)

1996

Objectiu Poblet: la Marxa de la Llibertat

1997

Solidaritat i art. Milà 1972-Barcelona 1997

Primer Certamen Internacional de Bàsquet en les Arts Plàstiques'97 i Bàsquetfoto'97

Òpera Liceu. Una exposició en cinc actes

Franquisme i transició a les terres de parla catalana. Mostra bibliogràfica local i comarcal

Montserrat, aquell abril del 47...

1998

Escolta, Espanya. Catalunya i la crisi del 98

L'altra vida de les armes

L'Islam i Catalunya

Gent del PSUC

1999

Pirineus

L'Ebre, camí d'aigua

Montserrat: Cinc-cents anys de publicacions, 1499-1999

Temps de monestirs

Unió de Pagesos. 25 anys al camp català

2000

Una esperança desfeta: l'exili de 1939

Figueres 1900-1936: imatge i història de la Catalunya republicana

El Jardí Mecànic. Barcelona-Montreal, vides i llocs en transformació

Convergència, 25 anys de fer política (1974-1999)

Lluís Companys i Jover, 1882-1940. Últims escrits

Col·lecció de cartells de prevenció d'accidents laborals (1925-1937)

Mauthausen. L'univers de l'horror

2001

Josep Irla, president de la Generalitat a l'exili (1940-1954)

Jardí tancat

Eivissa, patrimoni de la humanitat

Els museus d'història de Catalunya

CCOO. Memòria democràtica. Projecte solidari

«...I obrirà solcs l'esquerra catalana». ERC, 1931-2001. 70è aniversari

Periodisme i periodistes. De les gasetes a la xarxa

Batecs de la memòria. A 70 anys de la Segona República. Evocació artística

2002

Unió Democràtica de Catalunya. Venim d'un passat ple de futur

Euskadi i Catalunya: memòria compartida, 1936-1940

Orient-Occident. La Fundació Calouste Gulbenkian i el patrimoni històric portuguès arreu del món

Molts anys de còmic!!! Mostra d'autors de còmic

Blas Infante: ànima d'Andalusia

Tarraco viva

La Catalunya jueva

La memòria democràtica de Sabadell (1939-1976)

Albert Pérez Baró, mestre del cooperativisme (1902-1989)

Esbarts. Cent anys en dansa (1901-2001)

Mauthausen. Crònica gràfica

Josep Tarradellas. La Generalitat restablerta. 25 anys de la recuperació de l'autogovern

Estimat doctor: Bartomeu Robert (1842-1902)

Conservatori del Liceu. Tres segles al servei de la música

25 Anys de La Roda

150 petites històries que fan història

2003

Carles Fages de Climent, 1902-1968. Poètica i mítica de l'Empordà

Catalunya, tierra de acogida. Balanç d'una proposta

La pàtria dels humans. 25 anys del PSC

Construir Europa, conservar la pau: 40è aniversari del tractat francoalemany de l'Élysée

Càtars i trobadors. Catalunya i Occitània: renaixença i futur

Catalunya-Andalucía, 1920-1930. Memòria retrobada. Fotografies de Lucien Roisin Besnard

Somorrostro

Comissió Internacional per a l'Estudi de la Història de les Institucions Representatives i Parlamentàries

Floreal Radresa Ysgleas

Memòria de gel

Les presons de Franco

L'Ateneu Enciclopèdic Popular: cent anys de cultura

La força d'una utopia jove. 75 anys d'escoltisme català

Memòria d'un testimoniatge, 1933-1945

2004

Camins de modernitat: la nissaga dels Rubió

Mig segle de passió per la música. En el cinquantenari del Concurs Internacional d'Execució Musical Maria Canals

Salvador Dalí – Federico García Lorca. La persistència de la memòria

Mediterraneum. L'esplendor de la Mediterrània medieval (s. XIII-XV)

Colla Vella dels Xiquets de Valls, dos segles fent pinya

1975-1979. Memòria d'un temps

2005

Jou, Pla i Plana. Arquitectes del llibre

Willy Brandt. Vida i obra

Kali Nebò (dona gitana avui)

El Parlament de Catalunya (1980-2005). Història i futur

Valentí Almirall (1841-1904). Del federalisme al catalanisme polític

Muntanyes en rebel·lia. Hug Roger III i la fi de la Catalunya comtal

Art i solidaritat. Els pintors espanyols i el cartellisme sociopolític

25 anys de «Śolidarność», un moviment que sacsejà Europa»

Clàssics i més. L'Editorial Barcino i Josep Maria de Casacuberta

El cançoner popular català (1841-1936)

Para la libertad. Poveda i la crítica de les dictadures

2006

Irradiacions. La literatura catalana a les Illes Balears. El segle XX

Ramon Casas i el cartell

República! Cartells i cartellistes (1931-1939)

Imatges inèdites de la guerra civil (1936-1939). Fons de l'Agència EFE

Catalunya en guerra i en postguerra. Fotografies de Josep Maria Pérez Molinos

Espanya i Portugal. Vint anys d'integració a Europa

Cementiris d'ultramar